

[Aksel Larsen.]

tiv fra den højtærede ministers side. Iværksættes aftrapningen, vil det sige, at pr. 1. april 1961 bortfalder 10 pct. af tøjskatten, hvorpå der bortfalder yderligere 10 pct. hver anden måned, således at vi i oktober 1962 endelig er blevet denne skat kvit.

Vort andet forslag vedrører lov om forskellige forbrugsafgifter, der oprindeligt blev vedtaget som lov nr. 44 af 14. marts 1955 og med samme motivering som lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, nemlig at befolkningens forbrug burde nedsættes på grund af valutasituationen. Ifølge denne lov, der senest er optrykt som lovbekendtgørelse nr. 149 af 31. marts 1960, svares der til statskassen en afgift på 50 øre pr. stk. af almindelige elektriske glødelamper, en afgift af lysstofrør på fra 2 til 5 kr. pr. stk., alt efter rørenes længde, en afgift af neonrør på 6 kr. pr. m og en afgift af sikringer til stærkstrømsanlæg på 10 øre pr. stk.

Formentlig er det ikke nødvendigt at bruge mange ord på at forklare urimeligheden i, at man beskatter befolkningens lysforbrug eller det simpelt hen uanstændige — og i øvrigt brandfarlige — i, at man beskatter elektriske sikringer. Disse skatter burde aldrig være pålagt. Det er på tide, de forsvinder.

Vort lovforslag går ud på, at stk. 1, 2 og 4 i nævnte lovs § 3 udgår, altså afgiften af egentlige belyningslegemer samt sikringer. Vi foreslår derimod ikke skatten på reklameartiklen neonrør ophævet.

De nævnte skatter er som allerede sagt ikke indført af fiskale grunde, men med henvisning til den engang i fortiden ugunstige valutabalance. De burde følgelig givetvis for længst være bortfaldet. I en tid, hvor man endog fra den høje regerings side taler om muligheden for skattelettelser, forekommer det os, at man bør begynde på de områder, vore forslag omfatter. Det kan naturligvis ved behandlingen af vore forslag overvejes, om også andre afgifter bør ophæves.

Jeg anbefaler vore to forslag til tingets velvillige og forhåbentlig hurtige behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen har den højtærede indenrigsminister ordet for at fremsætte de for hans vedkommende i dag anmeldte tre lovforslag.

Indenrigsministeren (Hans R. Knudsen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring i lov om valg til folketinget, forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketinget samt forslag til lov om ændring i den kommunale valglov.*

Når disse forslag fremtræder som tre lovforslag i stedet for ét, skyldes det for så vidt rent tekniske forhold, som jeg kort nærmere skal redegøre for.

For det første skal lovforslaget om ændring af valgretsaldere, hvis det vedtages af folketinget, ud til folkeafstemning, hvorfor denne særlige lovændring er udformet både som et særskilt lovforslag og som en ændring i folketingsvalglovens § 1. Endvidere er det fundet hensigtsmæssigt, at ændringerne i den kommunale valglov også udformes som et særskilt lovforslag — det drejer sig her i øvrigt alene om ændringer, der er konsekvenser af de foreslåede ændringer i folketingsvalgløven.

Den vigtigste af de foreslåede ændringer går ud på en nedsættelse af valgretsaldere til 21 år, og denne ændring skal jeg derfor omtale først.

Under forfatningskommissionens behandling af valgretsbestemmelserne kunne der, som det vil erindres, ikke opnås enighed om, hvorvidt valgretsaldere skulle være 21 eller 23 år, og man besluttede derfor at lade spørgsmålet afgøre ved en folkeafstemning. Denne fandt sted den 28. maj 1953, og resultatet blev som bekendt en valgretsaldere på 23 år. Det er imidlertid regeringens opfattelse, at befolkningens stilling til spørgsmålet om valgretsaldere efterhånden har ændret sig så meget, at det nu synes rimeligt og naturligt at søge valgretsaldere nedsat til 21 år, således at den fremtidig falder sammen med den almindelige myndighedsalder.

Ifølge grundlovens § 29 kan et lovforslag, der ændrer den valgretsaldere, der blev resultatet af afstemningen i 1953, først stadfæstes af kongen, når bestemmelsen om ændring af valgretsaldere har været undergivet en folkeafstemning, der ikke har medført bestemmelsens bortfald. Såfremt folketinget vedtager det nu fremsatte lovforslag om 21 års valgretsaldere, skal lovforslaget altså ud til folkeafstemning, og det er derfor som nævnt fundet

[Indenrigsministeren.]

mest hensigtsmæssigt at udforme et selvstændigt lovforslag om valgretsaldere, der kort og klart gør befolkningen bekendt med, hvad der skal stemmes om, medens de øvrige ændringer i folketingsvalgloven, som regeringen stiller forslag om, er optaget i et almindeligt forslag om ændring af folketingsvalgloven.

I grundlovens § 29 er det endvidere bestemt, at den folkeafstemning, der skal afholdes, skal finde sted i overensstemmelse med reglerne i grundlovens § 42, stk. 5, hvorefter der ved folkeafstemningen stemmes for eller imod lovforslaget, således at der til lovforslagets bortfald kræves, at et flertal af de i afstemningen deltagende folketingsvælgere, dog mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettigede, har stemt mod lovforslaget. Det fremgår altså af denne bestemmelse, at det er folketingsvælgerne, der stemmer, således at de personer, der er mellem 21 og 23 år, ikke kan deltage i afstemningen. I 1953 gjaldt ifølge den særlige i grundlovens § 29 omtalte lov af 25. marts 1953 den ordning, at også de 21-24-årige kunne deltage i afstemningen om valgretsaldere, men en tilsvarende ordning er nu ifølge grundloven udelukket ved den folkeafstemning, der skal finde sted, såfremt folketetinget vedtager det fremsatte lovforslag.

Den pågældende folkeafstemning skal også omfatte vælgerne på Færøerne og i Grønland, og ifølge grundlovens § 42, stk. 8, skal de nærmere regler for folkeafstemning gives ved lov. Medens der allerede i lov om valg til folketetinget og i lov om folketingsvalg på Færøerne er givet sådanne regler, savnes der i øjeblikket tilsvarende regler for Grønlands vedkommende, men det er regeringens hensigt snarest at forelægge det høje ting et forslag til lov om folkeafstemning i Grønland.

Den pågældende folkeafstemning bør bl. a. af hensyn til overholdelsen af tidsfristen i grundlovens § 22 afholdes samtidig i hele riget.

Med hensyn til de øvrige valglovsændringer skal jeg bemærke, at bortset fra de syges stemmeafgivning drejer det sig om forhold, der er motiveret i erfaringer indvundet ved de senest afholdte folketingsvalg. Nogle af disse ændringer er af mere redaktionel art, og med hensyn til disse ændringer skal jeg henvise til lovforslagets tekst og bemærkningerne; men lovforslaget indeholder også enkelte mere principielle ændringer, som jeg gerne vil omtale og knytte nogle bemærkninger til.

Det foreslås for det første, at der ved en tilføjelse til kapitlet om valglisten skabes mulighed for tilflyttere fra Grønland eller udlandet for at stemme, uanset at de på tidspunktet for valglisternes udarbejdelse ikke opfyldte de sædvanlige bopælsbetingelser. De gældende regler går ud på, at valglisternes årlige fornyelse og fuldstændiggørelse finder sted de sidste 14 dage i januar, og herefter kan der i det store og hele ikke ændres i disse lister. Dette betyder, at personer, der ikke havde bopæl i en kommune her i landet i denne periode, er udelukket fra at stemme ved valg, der afholdes i løbet af det år, for hvilket valglisten har gyldighed.

For at råde bod på disse mindre tilfredsstillende forhold foreslås det, at personer, der på grund af ophold i Grønland eller i udlandet ikke er blevet opført på valglisten ved dennes udarbejdelse, optages på tilflytterlisten i den kommune, hvor de tager bopæl efter ankomsten her til landet. Samme regel foreslås for personer, der vel er optaget på valglisten her i landet i en anden kommune, men på grund af senere ophold i Grønland eller i udlandet efter de gældende regler ikke kan optages på den nuværende bopælskommunes tilflytterliste.

Ved at optage de pågældende på tilflytterlisten, som ellers kun anvendes, når personer, der er optaget på en egentlig valgliste, flytter mellem to kommuner her i landet, bryder man for så vidt det princip, at alle personer, der skal have adgang til at stemme, ved valglisternes udarbejdelse

[Indenrigsministeren.]

i januar måned et eller andet sted i landet skal have stået på en valgliste, der fremlægges til offentligt eftersyn. Man har imidlertid fundet det forsvarligt, idet det trods alt drejer sig om et mindre antal vælgere, og da de pågældende ved næste almindelige valglistes udarbejdelse vil blive optaget på den valgliste, der fremlægges til eftersyn, vil man kunne gøre det.

Til § 17 foreslås, at der i stk. 3 indføres et nyt 3. punktum, hvorefter indenrigsministeren bemyndiges til at foretage forandringer i valgkredsfortegnelsen i forbindelse med ændringer i den kommunale inddeling, der sker i henhold til loven om landkommunernes styrelse, således at der til enhver tid skabes sammenhæng mellem valgkredsfortegnelsen og de kommunale grænser. Endvidere er foreslået den fornødne ajourføring af valgkredsfortegnelsen som følge af ændringer i den kommunale inddeling i de forløbne år.

Til kapitlet om stemmeafgivning ved indsendelse af stemmeseddel — afstemning pr. brev — foreslås indsat regler om stemmeafgivning for hospitalsindlagte patienter — et punkt, som jeg om lidt skal vende tilbage til — samt nogle enkelte andre mindre ændringer. Angående disse mindre ændringer skal jeg først pege på den foreslåede udvidelse af fristen for afgivelse af stemme på et folkerregister. Den nuværende regel om afstemning de 3 sidste søgnedage før valgdagen foreslås udvidet til de 7 sidste søgnedage. Det har i praksis vist sig, at 3 dage er for lidt, navnlig for folk, der skal rejse til udlandet og inden for den hidtidige frist ikke har kunnet stemme her i landet inden afrejsen og heller ikke har haft mulighed for at stemme i udlandet så tidligt, at stemmesedlen kan nå hjem til valgdagen. Ved en udvidelse til 7 dage skulle disse vanskeligheder i det store og hele kunne overvindes.

I samme kapitel foreslås desuden, at en brevstemmeseddel også skal anses for korrekt udfyldt, når den er forsynet med bogstavbetegnelse på et af de deltagende partier. Efter de gældende regler skal stemmesedlen påføres enten navnet på en af de i amts- eller storkredsen opstillede kandidater eller navnet på et af de deltagende partier, men bogstavbetegnelsen

har jo efterhånden vundet en sådan udbredelse, at den i den almindelige bevidsthed identificeres med partibetegnelsen, og det må være rimeligt, at dette nu også finder udtryk ved en ændring i brevstemmereglerne på dette punkt.

Det fremsatte lovforslag indeholder ikke ændringer i de gældende bestemmelser om adgang for et parti til at opnå repræsentation i folketinget.

Minimumsbetingelserne for, at et parti kan deltage i fordelingen af tillægsmandater, er som bekendt, at partiet skal have opnået et kredsmandat eller i hele landet have opnået mindst 60 000 stemmer eller inden for hvert af de tre områder, landet er opdelt i, have opnået mindst lige så mange stemmer som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der i området er afgivet pr. kredsmandat. Disse betingelser blev fastsat ved folketingsvalgloven af 1953, men fik ikke tilslutning fra alle sider, og der er da også i den forløbne tid blevet fremsat forslag til ændring af 60 000 stemmers reglen, den såkaldte spærreregulering. De fremsatte forslag om nedsættelse af de 60 000 stemmer er hidtil blevet afvist af de 3 store partier, og jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at der inden for disse partier fortsat er stemning for at bevare en eller anden form for en begrænsning; men som den højærede statsminister sagde ved tingets åbning, er regeringen indstillet på at tage spørgsmålet om ændring i de gældende regler for partiets adgang til repræsentation i folketinget op til forhandling, og en sådan forhandling kan formentlig bedst finde sted i det udvalg, som vel nu vil blive nedsat. Regeringen møder ikke til denne forhandling med et forud indtaget standpunkt; tværtimod er regeringen indstillet på en fordomsfri drøftelse, og vi må så se, hvilke ændringer der under et udvalgsarbejde kan opnås flertal for eller måske endog enighed om.

Spørgsmålet om adgangen for syge til at afgive stemme har optaget tinget med mellemrum i de sidste 50 år. Det drøftedes første gang i 1910, og senest fandt en sådan drøftelse sted i foråret 1953 i forbindelse med behandlingen af det som følge af grundlovsændringen udarbejdede forslag til lov om valg til folketinget; endvidere har spørgsmålet været drøftet dels i den i 1921

[Indenrigsministeren.]

nedsatte valglovskommission, dels i en senere i 1952.

Ved 2 lejligheder har der i disse 50 år været adgang for de syge til at deltage i stemmeafgivningen, nemlig ved folkeafstemningen om grundlovsforslaget i 1939 og ved folkeafstemningen i 1953 om grundlovsændringen og nedsættelse af valgretsaldern. Når de syge ved disse lejligheder fik adgang til at stemme, var det ud fra en erkendelse af, at en sådan folkeafstemning i sit væsen adskiller sig fra et almindeligt valg, navnlig derved at ikke afgivne stemmer i realiteten må medregnes som modstemmer, ligesom man heller ikke fandt, at de betænkeligheder med hensyn til uro og forstyrrelse, der ud fra lægelige hensyn gør sig gældende med hensyn til stemmeafgivning på hospitaler og lignende steder, i samme grad gør sig gældende ved folkeafstemninger som ved de politiske valg.

Selv om der således ved de i 1939 og 1953 afholdte folkeafstemninger har været tillagt syge vælgere ret til at afgive stemme, har man imidlertid hidtil måttet afstå fra at tillægge de syge ret til at deltage i almindelige valg, selv om der fra så at sige alle sider har været udtalt sympati for, at de syge skulle have tillagt en sådan ret. Der er ved behandlingen af valglovsforslagene i 1948 og i 1953 af de to udvalgsordførere udførligt redegjort for problemet, og jeg skal her nøjes med at påpege, at der er to kategorier af syge at tage hensyn til, dels de hospitalsindlagte, dels de hjemmeliggende.

Stemmeafgivning for de hospitalsindlagte frembyder vel de mindste betænkeligheder, navnlig hvis man søger en sådan etableret som brevstemmeafgivning hos sygehusets inspektør, således at denne fungerer som stemmemodtager på samme måde som kaptajnen på et skib, og regeringen har i overensstemmelse hermed stillet forslag om stemmeafgivning for patienterne på offentlige og private sygehuse. Jeg skal i anledning af dette forslag fremhæve, at det er nødvendigt — for ikke at kompromittere stemmehemmeligheden — at stå fast på kravet om, at stemmeafgivningen skal finde sted over for sygehusets inspektør eller dennes stedfortræder. Det skal også i denne forbindelse påpeges, at der ved denne ordning

påføres sygehusets læger et vist ansvar ved en sådan stemmeafgivnings iværksættelse, da det i mange tilfælde kommer til at bero på vedkommende læges skøn, om patienternes helbred er af en sådan art, at de kan deltage i afstemningen.

Alligevel mener regeringen, at det er forsvarligt at søge gennemført en stemmeafgivning på sygehusene, når den iværksættes på den i lovforslaget anførte måde. Derimod må man — omend med den største beklagelse fra regeringens side — afstå fra at søge gennemført en afstemning for dem, der ligger syge i hjemmene.

Ved en afstemning i hjemmene kunne man næppe sikre valgghemmeligheden, medmindre der etableredes et stort apparat med tilforordnede vælgere, der skulle aflægge besøg i de syges hjem for at modtage deres stemme; endvidere måtte man vel sikre sig, at de hjemmeliggende syge også var tilstrækkelig syge, og foruden et system med tilforordnede vælgere måtte man således også have en læge til at attestere, at vælgeren var for syg til at begive sig til afstemningsstedet.

Med hensyn til de foreslåede ændringer i den kommunale valglov skal jeg blot bemærke, at en ændring ikke er påkrævet af hensyn til valgretsalderns ændring, da en ændring i valgretsaldern til folketinget uden videre i kraft af grundlovens bestemmelser får virkning ved kommunale valg ligesom i øvrigt også ved menighedsrådsvalg, men for forskellige af de andre ændringer gælder det, at tilsvarende ændringer er nødvendige i den kommunale valglov, således at de to love fortsat kan være i indbyrdes overensstemmelse.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

Valgt blev: *Bladt, Lund Jensen, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Carl Nielsen, Chr. Rasmussen, Teichert, Chr. Thomsen, Axel Sørensen, Niels Eriksen, Søren Andersen, Peter Larsen, Raunkjær, Juul Madsen, Clausen (Olufskjær), H. C. Toft og Storgaard.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“'s beretning for regnskabsåret 1959-60.

Valgt blev: *Brodthagen, Albertsen, Gorrsen, Lis Groes, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Mørk, Lars M. Olsen, Axel Sørensen, Henry Christensen, Ejnar Hansen, Holger Hansen, Jacob Sørensen, Foss, Clausen (Olufskjær), Adolph Sørensen og Kai Moltke.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 1. oktober 1951 i København undertegnet venskabs-, handels- og søfartstraktat mellem Danmark og Amerikas Forenede Stater.

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 169, fremsættelsen i tidenden sp. 320).

Sagen sattes til forhandling.

Chr. Christiansen: Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning vedrørende en venskabs-, handels- og søfartstraktat mellem Danmark og Amerikas Forenede Stater har været lang tid undervejs. Allerede i 1949 skete den første henvendelse om forhandlinger, og den 1. oktober 1951 blev traktaten undertegnet i København sammen med en tilhørende protokol og et referat vedrørende fortolkning af visse af traktatens bestemmelser. De Forenede Staters senat har givet sit samtykke til ratifikationen af traktaten den 21. juli 1953 med et forbehold, der fra dansk side er blevet tiltrådt.

Årsagen til, at traktaten først nu forelægges det danske folketing til ratifikation, er alene den, at Danmark gerne først ville have den verserende skibserstatningssag mel-

lem Danmark og USA bragt endeligt i orden, og tillige, hvis det var muligt, en afklaring af de europæiske markedsdannelser. Skibserstatningssagen er nu bragt til afslutning på en for Danmark tilfredsstillende måde, og Danmarks medlemskab af de syv landes frihandelsområde trådte i kraft den 1. juli 1960. Dermed er skabt den fornødne baggrund for ratifikationen af traktaten mellem Danmark og USA.

Mit parti finder det meget ønskeligt, at vi får denne traktat bragt i orden, og derfor kan jeg på mit partis vegne anbefale, at det foreliggende forslag til folketingsbeslutning vedtages.

Det er min opfattelse, at den udarbejdede traktat, som folketetinget skal tage stilling til, vil være af stor værdi både for vore nuværende og for vore fremtidige forbindelser med Amerikas Forenede Stater.

Jeg skal ikke komme ret meget ind på enkeltheder vedrørende det økonomiske forhold mellem USA og Danmark og heller ikke på traktatens bestemmelser. Jeg vil finde det naturligt, at det foreliggende forslag til folketingsbeslutning efter den forhandling, der nu finder sted, kommer til udvalgsbehandling.

Traktaten bygger på de gamle venskabsforbindelser, der har rod langt tilbage i tiden, og den er baseret på principperne om national- og mestbegunstigelsesbehandling, hvor gensidigheden skulle være rådende. Jeg kan henvise til traktatens artikler og de ledsagende bemærkninger og endvidere den højtærede udenrigsministers skriftlige fremsættelse, der for sit vedkommende indeholder nogle generelle betragtninger dels over de økonomiske forbindelser mellem USA og Danmark, dels over traktatens bestemmelser vedrørende muligheder for handelssamkvem mellem de to stater. Jeg mener, Danmark har grund til at forvente stigende indpas på det store amerikanske marked. Danmark er i stort omfang leveringsdygtig på fuld konkurrencemæssig måde af såvel fødevarer som industrivarer.

Der har været og er stadig visse restriktioner og toldforhold, som har hæmmet og begrænset handelsforbindelserne, og jeg tror, det er et almindeligt ønske fra dansk side, at liberaliseringslinjen i USAs handel må udvikle sig videre i den kommende tid. Det er den retningslinje, Danmark for sit